

Dokument 31

Článok O. Neumanna Hyeny okolo vysťahovalcov, ktorý zachytáva možnosti emigrácie Židov zo Slovenska. Vydaný v Židovských novinách 3. 3. 1939.

Dr. O. N.⁷³

Hyeny okolo vysťahovalcov.

V hlbokých závitoch ľudskej povahy drieme veľmi temná stránka a sú ľudia, v ktorých tkvie tak nízky pud, katastrofálne polozenie ľudí zneužívajú k svojej chamtivosti a vytĺkajú si kapitál aj z biedy a utrpenia iných. Jako veľryby okolo potápajúcej sa lodi hemží sa dnes táto háved' všade tam, kde sú uprchlíci, emigranti, ľudia bez št. príslušnosti a iní nešťastníci. A tu nesociálne individua bezohľadne vrhajú sa na svoju obeť, skoro vždy istú, na ľudí, ktorí vo svojej zúfalosti a nazdávajúc sa že niet východiska z ich krutého osudu, chytajú sa krčovite každej, čo ako slabej nádeje, prichádzajúce z ktorejkoľvek strany. Tým krutejšie je prebudenie všetkých týchto zmýlených, ktorí, podfukmi zbavení poslednej nádeje a neraz olúpení aj o svoje posledné hmotné prostriedky, sú vydaní na pospas úplnému zúfalstvu. S'ľa veľryby prenasledujú títo vykorisťovatelia obete, deň čo deň objavujú sa na pohnutej hladine čias, aby zas náhle zmizli, prv než ešte možno pomysleť na ich zneškodnenie. Ostanú iba obete, sklamané k zúfalosti, načisto ožobráčené. Bude svrchovanou sociálnou povinnosťou všetkých ustanovizní a organizácií, stojacich vo službách ľudskosti, vypovedať, neúprosný boj proti tomuto pirátstvu a ochrániť pred zavádzaním najchudobnejších z chudobných, uprchlíkov, emigrantov, ľudí bez štátnej príslušnosti a ostatných zachvátených katastrofou doby. Je najvyšší čas prizrieť sa všetkým tým vysťahovaleckým spoločnostiam, čo sa dnes objavujú s'ľa huby po daždi, vzbudzujú nádeje, rozosielaajú obširne prospekty alebo tajuplné obežníky plné sľubov. Obyčajne žijú z poplatkov za informácie, ktoré bezplatne, lepšie a spoľahlivejšie môžu dať veľké filantropické vysťahovalecké organizácie. V tejto súvislosti nehovoríme o tých rôznych kategóriách koristníkov zo židovskej biedy.

Načím však varovať všetkých, čo dnes potrebujú úprimnej rady a účinnú pomoc, aby sa nedali opantať sľubmi osôb alebo firiem, ktoré nepoznajú. Veď máme centrálnu organizovanú vysťahovaleckú poradňu ako aj pomoc, skytanú veľkou organizáciou „HICEM“⁷⁴ pre vysťahovalcov do zámoria. Máme „Palestínsky úrad“⁷⁵ pre vysťahovalcov do Erecu⁷⁶ a každý záujemca môže

⁷³ Skratka Dr. Oskara Neumanna, jedného z čelných predstaviteľov sionistickej Židovskej ústrednej úradovne.

⁷⁴ Hicem je skrátený názov troch spolupracujúcich židovsko-sionistických organizácií HIAS (Hebrew Schelting and Immigration Aid Society), ICA (Jewish Colonisation Association) a Emigration-Direction, ktoré organizovali vysťahovanie Židov do iných štátov ako Palestína.

⁷⁵ Organizácia organizujúca emigráciu do Palestíny.

tam dostať rady od kompetentných činiteľov, v prípade, že je nemajetný, bezplatne. Pri tom však treba varovať. Niet totiž dnes masovej kolonizácie do žiadnej krajiny sveta a keď dnes niektoré pokútne organizácie robia v tomto smere prísľuby, ide len o nebezpečné zavádzanie a znepokojovanie nás. Vzbudzujú v nich nádeje, ktoré sa nemôžu stať skutočnosťou. Veľké medzinárodné vysťahovalecké organizácie, ktoré sú vo styku so všetkými krajinami sveta, vynaložia všetko, aby získaly nové možnosti pre vysťahovalcov. Je však povinnosťou zodpovedného vedenia židovstva ako aj židovstva nášho štátu, upozorniť židovskú verejnosť ako aj úradné kruhy na to, že pri všetkej dobrej vôli sú možnosti vysťahovalectva veľmi skrovné. Predovšetkým treba sa však postarať o mládež – o tejto téme písali sme obširne v minulom čísle – keďže ona môže najľahšie preklenúť ťažkosti spojené so zapojením sa do zmenených životných podmienok a najrýchlejšie môžu prejsť na cestu produktívneho prevrstvenia. Čo najrozhodnejšie treba však zamietnuť a odsúdiť pokusy, vedúce k hnaniu širokých vrstiev židovstva do dobrodružstva a k ich vystaveniu celkom neistému osudu. Pred takýmto scestím načíť varovať, i keď by pohnútkom snád' bol dobrý úmysel.

Práca našej Židovskej ústrednej úradovne pre Krajinu Slovenskú bola vedená snahou tlmočiť všetkým patričným úradným miestam, že neni možné masové vysťahovalectvo židovstva na Slovensku, ako aj, že židovstvo na Slovensku je ochotné všetko činiť v záujme riešenia svojich problémov v autonómnom Slovensku a že židovská mládež chce po náležitom prevrstvení v povolani hľadať možnosti živobytia v iných zemiach. Naša ustanovizeň snažila sa vždy pôsobiť vo smere ukľudnenia a proti každej panikárskej nálade Židov, ktorá by mohla viesť k ťažkým poruchám v hospodárstve. Vlivom jej činnosti podarilo sa – hovoria o tom dôkazy – dosiahnuť istého ukľudnenia židovských nás, najmä na vonkove⁷⁶. A tu sa v poslednej dobe odrazu objavily nové firmy, ktoré sľubovali, že odtransportujú veľké hromady ľudí – o tom, kam a ako netreba tu verejne diskutovať, keďže sa o tom, žiaľ, v kruhoch nepovoláných hovorilo príliš veľa a príliš hlasno. Niektoré z týchto firiem, ako „Globus“ a „Cook“ zprvu veľa nasľubovali, avšak potom svoj podnik s prevážaním ľudí potichúčky zlikvidovali, bez toho, že by svoje sľuby uskutočnili. Iní, s menami ešte zvučnejšími pôjdu, pravda, tiež touto cestou. Prv než však k tomu dôjde, rozvírili veľký nekľud na hladine židovského života na Slovensku. Ľudia idú likvidovať svoje podniky, cestujú z najodľahlejších kútov štátu do hlavného mesta v nádeji, že takýto transport im pomôže. Pri tom si ani zďaleka neuvedomujú ťažkosti, s ktorými bývajú takéto prevozy spojené. Nakoniec sa

⁷⁶ Názov Palestíny.

⁷⁷ Dobový pojem pre vidiek.

ukáže, že všetko bolo podfukom, práznym sľubom, za ktorým nestála možnosť uskutočnenia. Naďalej ostáva sklamanie, roztrpčenie a panikárska nálada namiesto jasného pohľadu a vecného skúmania situácie, ktoré dnes židovstvo na Slovensku potrebuje viac než kedykoľvek inokedy, aby mohlo pracovať za sústavné riešenie svojich problémov.

V plnom vedomí svojej ľudskej a židovskej zodpovednosti voláme preto k židovstvu na Slovensku:

Zachovajte kľud a disciplínu! Nedajte sa pomýliť nezodpovednými činmi pseudofiriem, i keď ich mená zdajú sa byť romantické a hebrejské. Poznáme vašu biedu, ale poznáme aj všetky možnosti ozajstnej pomoci. Vieme, žiaľ, že je nemožné masové odvážanie Židov do ktorejkoľvek zeme a ani tam, kam vás sľubmi odvážajú dnes tí, čo po desaťročia potierali a sabotovali našu budovacu prácu. Preto kľudne hod'te do koša prospekty, ktoré nenesú meno stávajúcich dosiaľ vám známych, zodpovedných vyst'ahovaleckých organizácií. Ostaňte s jasným pohľadom a dôverou k tým, čo po dlhé roky neprestali bojovať a pracovať za ozajstné záujmy nášho židovského ľudu. Sú cesty konštruktívneho riešenia, avšak v mene a v záujme slovenského židovstva stavíme sa s plnou rozhodnosťou proti tomu, aby nezodpovedné elementy vzbudily u oficiálnych kruhov čo len zdanie, že by bolo možné riešiť otázku slovenských Židov tým, že by ich proste nalodili a odviezli do neznámych krajov s' a batožinu.

Židovské noviny, 3. 3. 1939, s. 1.